

LASTEAIA ÕPPEKAVA

Direktori kk. 1-2/3
02.09.2019

Sillaotsa Kooli lasteiaia õppekava on alushariduse õppe-kasvatustegevuse alusdokument. Õppekava on koostatud *Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava* alusel.

Alusharidus on teadmiste, oskuste, vilumuste ja käitumisnormide kogum, mis loob eeldused edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus ja koolis.

1. LIIK JA ERIPÄRA

1. **Sillaotsa Kool** on ühendõppeasutus: lasteaed põhikool, mis asub kahes eraldi hoones.
2. Lasteaia hoone asub aadressil: Kesktänav 9, Roiu alevik. Koolimaja asub Päkste külas.
3. Lasteaia rühmad asuvad lasteiaia majas (4 rühma) ja koolimajas (2 rühma).
4. **Rühmade arv: 6** (lapsed on jaotatud vanuse järgi rühmadesse).
5. **Rühmade nimed:** Pesamunad, Põnnid, Rüblikud, Mürakarud, Marakratid, Põngerjad.
6. **Lasteaed on avatud tööpäeviti kell 7.00 - 19.00.**
7. Sillaotsa Kooli õppekavadest ja paikkonnast lähtudes määratlevad lasteiaia eripära
  - a. **LOOVUS, LOODUS, LIIKUMINE.** Eripära kajastub õppetegevustes, korraldatavates üritustes ja huvitegevustes.
8. Lasteaias toimuvad spordi, muusika, kunsti, üldkultuuri ja tehnika valdkonna huviringid, mille toimumisaegadest antakse ülevaade iga õppeaasta alguses.

VISIOON: Sillaotsa Kool on õppijakeskne, innovaatiline ja arenev haridusasutus, kus on loodud kaasaegne ja kaasav õpi-ja arengukeskkond.

MISSIOON: pakkuda igale lapsele kaasaegset, loovat ja õppijakeskset õppe- ja arengukeskonda mitmekesise loodusega ümbritsetud lasteaias ja koolis.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

Lähtudes riiklikust õppekavast on õppe- ja kasvatustegevuse **üldeesmärk:**

lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ning lasteasutuse koostöös. Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED

1. **lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine** - lapse arengu eeldatavaid tulemusi vanuseti ei käsitleta kõigile lastele kohustuslikena, need on teatud üldtunnustatud tulemused, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi. Iga laps omandab teadmisi lähtuvalt oma eripärast (mis sisaldab pärilikkust, temperamenti, kogemusi, uskumusi, huvisid, võimekust ja vajadusi) individuaalses tempos.
2. **lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine** - tervise ja heaolu edendamine lasteaias on protsess ning seotud kõikide lasteiaia tegevustega ning põhivaldkondadega. Peamised tegutsemispõhimõtted laste tervisliku arengu toetamisel on: sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamine; igakülgse kehalise tegevuse soodustamine;

tervislike toitumisharjumuste kujundamine; isikliku hügieeni edendamine ja suutervise edendamine; vigastuste ennetamine; arengu- ja käitumishäirete varajane avastamine ja sekkumise kavandamine.

3. lapse loovuse toetamine - laste omaalgatustega arvestamine; loomingulised muusika ja liikumise ning kunstitegevused; selged väärtused selgitustega ja igapäevane huumor.
4. mängu kaudu õppimine - mitmekülgne, last arendav mängukeskkond; mängu kaudne (laste teadmiste ja kogemuste rikastamine ümbritsevast elust, loodusest, täiskasvanu tegevustest ja vahenditest) ja otsene (kaasmängijaks olemine) juhendamine õpetajate poolt; mäng on lapse igapäevane põhitegevus lasteaias;
5. laste digioskuste kujundamine - digivahendite (projektor, iPad, SMARTtahvel, haridusrobotid, jutupliiats) ja digitaalse õppevara kasutamine õppetöös (nt esitlus, video, audioloeng, e-õpik, digirakendus, õpimäng); robotika huviringid (5-6-aastased lapsed ja 6-7-aastased lapsed).
6. humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine - kasutusel on tõendus põhine õppeprogramm Samm-sammult, mille eesmärgiks on toetada laste sotsiaalsete oskuste arengut, õpetades neile empaatiat, tunnetega toimetulekut ja probleemide lahendamise olulisi samme.
7. lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine - rühmaruumis vahetuvad mänguasjad, vahendid, raamatud, tegevuskeskused. Rõhutatatakse teaduse, tehnoloogia, matemaatika ja loovuse valdkondi (pakutakse projekte, tegevusi ning võimalusi olla ise looja ja katsetaja rollis.) Olulisel kohal on erinevad materjalid ning õppimine läbi tegevuste ja katsetamise. Looduses viibimine ja kaugemate õppekäikude rakendamine õppe-kasvatustöös.
8. lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine - päevakava järgimine; lapsele eakohaste, huvipakkuvate ja mõistlikul määral pingutust nõudvate tegevuste pakkumine.
9. üldõpetusliku tööviisi rakendamine - tegevuste keskmeks on üks kindel teema, millega kõik teised õppe- ja kasvatustegevused seostatakse. Teemadeks on peamiselt valdkonnas „Mina ja keskkond“ esitatud üldteemad.
10. kodu ja lasteasutuse koostöö - koostöö aluseks on usaldus, vastastikune mõistmine, austus ja avatus; õpetaja teavitab lapsevanemaid regulaarselt lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatustsükli kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele rühma koosolekutel, igapäevastel vestlustel õpetajatega, lapse arenguvestlusel.
11. eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine - ühised kalendritähtpäevade tähistamised;

4. ELEKTROONILINE INTERNETIPÕHINE INFOSÜSTEEM ELIIS.

Alates 01.09.2014 rakendatakse Sillaotsa Kooli lasteaias internetipõhist infosüsteemi „Eliisi“, sh digitaalset päevikut. Eliis on leitav aadressilt: <https://www.eliis.ee>. Valminud on ka ELIISI mobiilirakendus, mis on saadaval App Store'is ja Google Play's. Hetkel on mobiilirakendus mõeldud peamiselt lapsevanematele, mis võimaldab saada informatsiooni kiiremini ja mugavamalt.

Selleks, et liituda e-lasteaia keskkonnaga, tuleb siseneda Eliisi infosüsteemi ID-kaardi või Mobiil-ID-ga ja täita vastavad lahtrid. Eliisi süsteem tuvastab lasteaias poolt registreeritud lapse ja seob selle vanemaga. Edaspidi on võimalik sisse logida ka paroolidega.

VÕIMALUSED

LAPSEVANEMALE	LASTEAIALE
<ul style="list-style-type: none"> ● teadete lugemine ● sõnumite saatmine ● sündmuste kalender ● perioodiplaanid ● õppeaasta eesmärgid, põhimõtted, korraldus ● lapse arengu jälgimine 	<ul style="list-style-type: none"> ● digitaalne rühmapäevik ● õppeaasta eesmärgid, põhimõtted, korraldus ● nädalaplaan/kuuplaan ● puudumised, toidukorrad ● lapse arengu jälgimine ● sõnumite saatmine ● dokumendihaldus ● aruandlus ● töögraafik

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse KORRALDUS

1. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale.
2. Õppe- ja kasvatustegevusi viivad rühmas läbi 2 õpetajat ning muusika- ja liikumisõpetajad. Igas rühmas töötab ka õpetaja abi, kes abistab õpetajaid õppetegevuste läbiviimisel.
3. PÕNNIDE rühmas (sõimerühm) on kasutusel õpetaja, assistent ja õpetaja abi süsteem.
4. Muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan kooskõlastatakse iga õppeaasta alguses. Ajaline plaan on paindlik, st. vajadusel võimaldab teha muudatusi.
5. Muusikaõpetaja viib muusika õppetegevusi läbi 2 korda nädalas.
6. Liikumisõpetaja viib liikumise õppetegevusi läbi 3 korda nädalas (v.a sõimerühmad).
7. Tegevuste kavandamine ja läbimõtlemine loob õppe- ja kasvatustegevustes järjepidevuse.

5.1 RÜHMAD PÄEVAKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

Lasteaed koostab päevakava lähtudes laste vanusest, lasteaia õppekavast ja arvestades määruse [Tervisekaitseõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale](#) nõudeid ning lasteaia asukohta ja eripära:

1. Lasteaed on avatud 7.00-19.00
2. Lapsi toitlustatakse kindlaks määratud kellaaegadel ja menüü alusel. Söögiaeg kestab vähemalt 30 minutit. Söögikordade vahe ei ületa 4 tundi.
3. Arvestatakse lastele soovitatud värskes õhus viibimise aega. Laps viibib iga päev sõltuvalt ilmastikutingimustest 1–2 korda õues. Lapse õues viibimise aeg sõltub välisõhu temperatuurist ja tuule kiirusest ehk tegelikult toimivast välisõhu temperatuurist (tuule-külma indeksist).
4. Madalama kui miinus 20 °C tegelikult toimiva välisõhu temperatuuri ja madalama kui miinus 15 °C välisõhu temperatuuri korral ei viida lapsi õue või lühendatakse õues viibimise aega 20 minutini. Tegelikult toimivat välisõhu temperatuuri hinnatakse Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi veebilehel www.emhi.ee avaldatud igapäevaste ilmavaatluste andmete alusel.
5. **Ühe kuni kolme aasta vanusele lapsele võimaldatakse** vähemalt üks kord päevas päevane uneaeg. Vanematele lastele on tagatud päevas vähemalt üks tund puhkeaega.
6. Eri vajadustega lapsele võimaldatakse uneaeg lapse tervisest ja arengulisest eripärast lähtudes.
7. Rühma töötajad jälgivad, et lastel oleks piisavalt aega ja võimalusi aktiivseteks ja vaikseteks tegevusteks ning et õppe- ja kasvatustegevused, igapäevatoimingud (söömine, riietumine,

kätepesu, ruumi korrastamine, tualeti kasutamine jne) ja vabategevused vahelduks sujuvalt ja moodustaks laste jaoks tasakaalustatud terviku.

Muudatuste korral kinnitab direktor lasteaia päevakava õppeaasta alguses käskkirjaga.

Lasteaia päevakava on kättesaadav Sillaotsa Kooli kodulehel ja rühmade stendidel.

5.2 LASTEAIA ÕPPEPERIOOD

Õppe-ja kasvatustegevust korraldatakse õppeaastati.

Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini. Õppeaasta koosneb järgmistest perioodidest:

1. **1.september -15.mai** toimub õppe-ja kasvatustöö planeeritud tegevuste kaudu. Tegevuste aluseks on rühma kuuplaan ja päevakava.
  - a. sh. **1-7.september** planeeritakse õppetegevused laste kohanemist toetavate mängude ja tegevustega.
2. **15.mai - 1.juuni** toimuvad lastega matkad loodusesse, õppeaastat lõpetavad üritused.
3. **Suvekuudel (juuni, august)** ei toimu lasteaia õppetegevuse kavandamist. Rühmad on liidetud ja suurema osa ajast viibivad lapsed õuetegevustes ning olulisel kohal on laste poolt algatatud mängud ja tegevused.
4. **1. juulist – 31. juulini on lasteaed suletud.**

* **Riiklikel koolivaheaegadel** uusi õppeteemasid ei planeerita, toimuvad läbitud teemade õppemängud ja laste omandatud teadmiste ja oskuste loov kasutamine vabade tegevuste kaudu.

5.3 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÄEVIKU SISSESEADMINE JA SELLE TÄITMINE

1. Õppe- ja kasvatustegevuse päevik on ametlik dokument, mille täitmine on kohustuslik ja korrektne. Igal rühmal on oma digitaalne päevik infosüsteemis ELIIS.
2. **Õppe- ja kasvatustegevuse sissekandeid täidetakse päevikus 1.09 – 31.05.**
3. Õppeaasta alguses koostavad õpetajad infosüsteemis ELIIS oma rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted (tegevused) nende täitmiseks.
4. **KORRALDUSES kirjeldatakse:**
  - a. koostööd lapsevanemaga - infovahetus, lapse arengu hindamise ja arenguestluste korraldus
  - b. oma rühma vajadustest lähtuv info, mis toetab õppeaasta eesmärkide ja põhimõtete täitmist (nädalateemad, rühma väärtused (reeglid)).
5. Läbiviidud õppetegevuste kohta teevad õpetajad päevikus sissekanded **hiljemalt tööpäeva lõpus.**
6. Õppe- ja kasvatustegevuse sissekanne algab tegevuse liigiga, seejärel korrektne ja kõigile osapooltele arusaadav lühike õppesisu.
- 7.

5.4 PERIOODIPLAANI KOOSTAMINE

1. Õppetegevusi planeeritakse infosüsteemis ELIIS perioodiplaani alusel, mis on lapsevanemale nähtav.
2. Perioodiplaani koostamisel jälgitakse üldõpetuse põhimõtteid. s.t. tegevuste keskmeks on üks kindel teema, millega kõik teised õppe- ja kasvatustegevused seostatakse. Teemadeks on peamiselt valdkonnas „Mina ja keskkond“ esitatud üldteemad.

3. Kogu õpetamine on seotud üheks tervikuks läbi teemapõhise õppe või projektõppe:
  - a. **teemapõhine õpe** - üks teema leiab käsitlemist mingi aja vältel läbi erinevate tegevuste ja valdkondade.
  - b. **projektõppe** laste huvidest ja ideedest väljakasvanud teemad. Projekti puhul võib põhiteema hargneda alateemadeks. Käsitletud teema ehk projekt lõpeb n-ö lõputööga, milleks võib olla rühma ühistöö, teemakohane näitus, üritus vms.
4. Õppetegevustes arvestatakse lasteaia eripära **LOOVUS, LOODUS, LIIKUMINE**.
5. Kavandatavad õppetegevused on tegevustelt mitmekülgsed - rakendatakse mängu ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid tegevusi lähtudes laste eripärast ja seatud eesmärkidest; kasutades kaasaegseid õppe- ja mänguvahendeid, digitehnoloogiat. Võimalusel tutvutakse õpitavaga (*looduskeskkond, objektid, nähtused*) loomulikus keskkonnas.
6. Olulisel kohal on õppetegevuste läbiviimine väljaspool lasteaia keskkonda (loodus- ja keskkonnahariduskeskused, muuseumid, näitused, ettevõtted, kultuuriasutused).
7. Perioodiplaanis kajastuvad kavandatava perioodi teema, valdkondade ja üldoskuste eeldatavad tulemused, tegevuse liigid ja õppesisu laste vanusest lähtuvalt.
8. Nädala jooksul kasutatakse kõiki õppevaldkondi *keel ja kõne; matemaatika; mina ja keskkond; kunst; muusika; liikumine*.
9. Rühmades, kus on mitte-eesti kodukeelega lapsed kavandatakse ka valdkond *eesti keel kui teine keel*.
10. Õppetegevuste kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajal teha vajadusel muudatusi.
11. Perioodiplaani koostamist kontrollib õppealajuhataja ja vajadusel teeb õpetajatele ettepanekuid.

5.6 ÕUESÕPPE KORRALDUS JA RAKENDAMINE LASTEAIAS

1. Õuesõpe on seotud sooviga, et laste igapäevaelus oleks rohkem looduse poolt pakutavat kvaliteeti, õppida mõistma ja hoolima ümbritsevat keskkonda.
2. Õuesõpe on läbimõeldud ja õuekeskkonnale orienteeritud õppe- ja kasvatustegevus, mis võimaldab õpitavat kogeda kõikide meelte abil (kuulmine, kompimine, maitsmine, nägemine, haistmine).
3. Õuesõpet korraldatakse väljaspool lasteaia ruume (lasteaia õuealal, looduses, muuseumides, keskkonnahariduskeskustes).
4. **Õuesõppes kasutatakse aktiivõppe meetodeid.** Aktiivõppe on õppimisprotsess, kus lapsed tegutsevad aktiivselt, mis aitab neil õpitavat mõtestada ja omandatud teadmisi reaalse eluga seostada. Aktiivõppe (*vaatlemine-uurimine, õppemängud, eksperimendid, seiklus - või õpperaja läbimine, praktiline tegevus*) rakendamisel on lapsed situatsioonis, kus nad peavad rääkima, kuulama, kaasa mõtlema ning omandavad tegevuses uusi teadmisi ja kogemusi aktiivse tegevuse kaudu.
5. **Õuesõppe tulemuslikkuse tagab aastaringselt kavandatud õuetegevuste plaan.** Nii lastele kui ka õpetajatele on retked loodusesse meeldivamad ning kasu suurem, kui seda tehakse kogu aasta vältel. Ühtede ja samade objektide vaatlemine erinevatel aastaaegadel annab hea võimaluse jälgida muutusi looduses.
6. **Aktiivsem õuesõppimise periood on 14. APRILL - 14. OKTOOBER (vähemalt ühel päeval nädalas).** *Muidugi võib õues õppida ka aastaringselt.*

- 14.aprill on rahvusvaheline õuesõppepäev - selle päevaga algab pooleaastane õuesõppe aeg.

5.7 ÕPPEKÄIKUDE LÄBIVIIMISE KORRALDUS

1. Õppekäik on õppe- ja kasvatustööd toetav tegevus, mis on kooskõlas lasteaija ja rühma eesmärkidega.
2. Transpordikulusid kaasatavate õppekäike võimaldatakse vanematele rühmadele maksimaalselt 2 korda kuus.
3. Õppekäigu valmistavad ette õpetajad või õppealajuhataja, kaasates lapsevanemaid ning arvestades teemat ning laste võimeid ja vanust.
4. Õppekäik toimub õppetöö ajal soovituslikult ajavahemikus 9.00–13.00, õppekäigu ajaline kestvus sõltub laste vanusest ja sihtkohast.
5. Õpetajad informeerivad lapsevanemaid õppekäigule minekust, vajadusel palutakse lastevanemate abi.
6. Õppekäigus osalejad (õpetajad ja lapsed) kannavad helkurveste.
7. Õppekäigu korraldajad teavitavad lapsi enne õppekäigule minekut käitumisreeglitest ja ohutusnõuetest.
8. Rühma õppekäigul peab lapsi saatvate lasteaija töötajate arv olema vastavuses laste suhtarvuga - söimerühmas kuni kaheksa lapse, liitrühmas kuni kümne lapse, lasteaiarühmas kuni kaheteiskümne lapse kohta.

6. DIGIÕPE JA ÕPPEPROTSESSI TOETAVAD DIGILAHENDUSED

1. Digivahendid on levinud meie igapäevaelu ja on saanud meie igapäevakeskkonnas tavapäraseks kaaslasteks ning on kujunemas väikelaste kasvukeskkonna paratamatuks osaks.
2. Lasteaia tulle on lastel aktiivne kokkupuude erinevate digivahenditega olemas. Valdavalt piirduvad aga laste oskused digivahendite kasutamisel just meelelahutusliku aspektiga. Sellise olukorra vältimiseks tuleb juba varakult alustada digioskuste kujundamisega, mis ei piirduks vaid oma meele lõbustamisega, vaid vähendaks tehnoloogia kasutamisest tulenevaid võimalikke negatiivseid mõjusid laste arengule.
3. Digivahendite kasutamise eesmärk ei ole välja vahetada või asendada traditsioonilist õpet. Oluline on leida tasakaal nende kahe vahel. Kindlasti on otstarbekam käsitada digivahendeid pedagoogilise kasutegurina, mitte aga seda üldse vältida, sest praegusajal ei piisa lasteaija õppetegevusteks paberist ja raamatutest.
4. Digivahendid pakuvad ühte lisavõimalust, et muuta õppimisprotsessi kaasaegsemaks ja huvitavamaks, pakkudes aktiivset tegutsemist, ümbritseva uurimist ja probleemide lahendamist.
5. Digivahendite kasutamise hariduslik sisu tähendab eelkõige täiskasvanu juuresolekut, lastega suhtlemist, laste julgustamist ja juhendamist.
6. **Digilahenduste võimalused lasteaias (hetkeolukord):**
  - Digivahendite (*projektor, iPad, SMARTtahvel, haridusrobotid, jutupliiats*) kasutamine õppetöös;
  - Digitaalse õppevara kasutamine õppetöös (*nt esitlus, video, audiojutt, õppefilm, digirakendus*).
  - Robotika huviringid (*5-6-aastased lapsed ja 6-7-aastased lapsed*)

7. Digivahendite kasutamisel lasteaia õppeprotsessis on eesmärgiks, et laps:
- Mõistab digitehnoloogiaga kaasnedavad võimalikud riskid.
  - Tutvub erinevate haridusrobotitega ja saab esimesed teadmised lihtsamate robotite juhtimisest ja programmeerimisest.
  - Tunneb digimeediumite (*video, pildid, audio, liitreaalsus*) loomise võimalusi, omandades lihtsamad töötlemise võtted, saades uusi oskusi ja kogemusi läbi praktiliste tegevuste.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- toetatakse laste arengut ja õppimist kaasaegse õppekeskkona võimalusi kasutades;
- õpitakse digivahendeid eesmärgipäraselt kasutama ja mõistetakse digirakenduste rolli;
- luuakse seoseid, mida nähakse ekraanil (tahvelarvutis) ja mis toimub päriselus;
- valitakse rakendused ja vahendid, mille sisu, disain ja kasutajasõbralikkus lähtuvad laste vanusest (füüsilised, vaimsed oskused ja emotsioonid), on atraktiivsed (loovad, uudsed, hariduslikud) ja turvalised (ei ole lastele kahjulikud, ei sisalda vägivalda, solvanguid);
- arendatakse laste algoritmilist mõtlemisvõimet (programmi loomine ja vigade tuvastamine) ja loogilist arutlusvõimet (programmi käitumise ennustamine ja teekonna kavandamine);
- kujundatakse ja arendatakse nii laste üld- ja valdkondlike oskuseid kui ka digioskuseid.

Et lähtuda kontsentrisuse põhimõttest: kus aasta-aastalt korratakse eelmisel aastal omandatud uuesti, seejuures suurenevad temade sisu maht ja raskusaste, juhendume lasteaia I kooliastme informaatika teemadest, mis keskenduvad õpilaste digipädevuse mudeli võtmevaldkonna „sisuloome“ ja „turvalisuse“ osaoskuste (digitaalne ohutus; kood (programmeerimine, haridusrobotid, mängu loomine) ning digikunst) arendamisele.

Seega on lasteaia digiõppe sisu:

- **digitaalne ohutus** tahvelarvuti iPad; internet, nutirakenduste turvalisus; terviseriskid
- **robotika** haridusrobotid ja nende nutirakendused, programmeerimine
- **digikunst** joonistamine IPadis; pildistamine, heli salvestamine ja rääkiva/jutustava pildi loomine; 3D-kujutised ja rikastatud reaalsus - välja printitud pildid, mis sisaldavad 3D objekte; GPS - kunst - joonistamine oma liikumisega, kasutades GPS signaali toetavat nutiseadet ja digirakendust.

7. SAMM-SAMMULT ÕPPEPROGRAMM

2018/2019. õppeaastast on lasteaia kõikides aiarühmades kasutusel Samm-sammult õppeprogramm. Kõik õpetajad ja õpetaja abid on läbinud Samm-sammult ühepäevase koolituse, mille eesmärgiks oli anda osalejatele vajalikud oskused Samm-sammult õppeprogrammi rakendamiseks igapäevatoos eelkooliealiste lastega.

Samm-sammult on tõenduspõhine õppeprogramm, mille eesmärgiks on toetada laste sotsiaalsete oskuste arengut õpetades neile empaatiat, tunnetega toimetulekut ja probleemide lahendamise olulisi samme. Tegemist on ennetusprogrammiga, mida rakendatakse tervele lastegrupile.

Samm-sammult programm õpetab oskusi järgmises neljas valdkonnas:

1. **Õpioskused:** Lapsed omandavad oskusi, mis aitavad neil paremini õppida, sealhulgas keskenduda, kuulata ja abi paluda.
2. **Empaatia:** Lapsed õpivad nimetama ja mõistma enda ja teiste emotsioone. Lapsed õpivad, kuidas väljendada hoolivust teiste suhtes.

3. **Emotsioonide juhtimine:** Lapsed õpivad rahunemisevõtteid, kui nad kogevad tugevaid emotsioone, nagu näiteks mure või viha.
4. **Sõprussuhete loomine ja probleemide lahendamise oskused:** Lapsed õpivad, kuidas leida ja hoida sõpru ning lahendada probleeme positiivsel moel.

Eelkoolieas koosneb Samm-sammult õppeprogramm kahest osast:

- Start programm 1-3 aastaste lastele
- Samm-sammult I 3-5 aastastele lastele
- Samm-sammult II 5-7 aastastele lastele

8. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lapse arengu hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

- Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Õpetajad vaatlevad lapsi igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka planeeritud õppetegevustes.
- Lapse arengu hindamise ja kirjeldamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade eeldatavad tulemused.
- Lapse arengu eeldatavaid tulemusi vanuseti ei käsitleta kõigile lastele kohustuslikena, need on teatud üldtunnustatud tulemused, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi. Lapsest lähtuva õpikäsitusega saavutab iga laps eeldatavad tulemused individuaalses tempos.
- Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
- Lapse arengu hindamise tulemused esitatakse selgelt, argumenteeritult, korrektselt ja adressaadiga arvestades.
- Iga lapse arengut hinnatakse individuaalselt üks kord õppeaastas, vajadusel rohkem. Selleks kavandatakse ja viiakse läbi hindamistegevused, millele järgneb kogutud info analüüs.
- Lapse arengu tulemuste kirjeldamiseks on igale lapsele koostatud **ELIISis arengukaart**, mida täidavad rühmaõpetajad koostöös liikumis- ja muusikaõpetajaga ning tugispetsialistidega üks kord õppeaastas (vastavalt rühma töökorraldusele).
- Arengukaardil kajastub lapse areng vanuseti (1,5-3a; 3-4a; 4-5a; 5-6a), kaart on lapsevanemale nähtav.
- Arengukaardil kirjeldatakse lapse oskusi ja teadmisi:
  - **valdkondades:** mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, liikumine, muusika; eesti keel kui teine keel
  - **üldoskustes** (mänguuskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed ja enesekohased oskused).
- Eraldi kirjalik kokkuvõte lapse oskustest-teadmistest koostatakse juhul, kui laps läheb lasteaiavälisele uuringule.

Kirjalik kokkuvõte lapse arengu tulemustest on dokument, milles kajastub lapse:

- **üldandmed** – lapse nimi, sünniaeg ning vanus aastates ja kuudes, lasteaias või rühmas tüüp, kus laps käib ning lühiülevaade senisest arengust lasteaias;
- **oskuste ja teadmiste tase erinevates arengu valdkondades - pöörõhk** on üldoskuste kirjeldusel, lapse kõne arengutasemel (täidab lasteaias logopeedi).

Probleemsete valdkondade osas on lisatud konkreetseid näiteid lapse kõnest, tegevusest ja/või sotsiaalsest käitumisest.

- **kokkuvõte** – lapse arengu tugevad ja nõrgemad valdkonnad, abi vajadus ja olemus, seni rakendatud tugiteenused ja nende mõju.

8.1 LAPSE ARENGU HINDAMISE MEETODID

- Lapse arengu hindamise meetodid on vastavalt vanusele mängu ja/või testülesannete vormis ja igapäevase vaatluse põhjal.
- Kõikides vanuserühmades (1,5-2a, 2-3a, 3-4a, 4-5a, 5-6a, 6-7a) on meie lasteaia õpetajate poolt koostatud lapse eeldatavatele tulemustele tuginevad arengumängud või testülesanded, mis koosnevad meetodilistest juhistest ning pildi- ja mänguvahenditest. Mängu materjalid ja vahendid on kogutud eraldi ümbrikutesse ja neid kasutatakse vaid analüüsimise perioodil.
- Oskuseid, mida ei saa hinnata arengumängu/testülesannete kaudu, analüüsitakse individuaalse- või rühmategevuse vaatluse põhjal ja õppekäikudel.
- Lapse üldoskuseid kirjeldatakse igapäevase õppe- ja kasvatustegevuste vaatluste põhjal.

8.2 LAPSE ARENGUVESTLUSTE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- Vähemalt üks kord õppeaastas viivad õpetajad läbi lapse arengu toetamiseks lapsevanemaga arenguveestluse. Arenguveestlus on usalduslik õpetajate ja lastevanemate vaheline vestlus lapse arengut puudutavatel teemadel. Vajadusel kaasatakse vestlusele ka teisi õpetajaid, tugispetsialiste ning lapse elukohajärgse omaavalitsuse esindajaid.
- Arenguveestluse käigus selgitatakse lapsevanemate ja õpetajate ootused, jagatakse teavet lapse kohanemisest, arutletakse lapse arengust ja õppimise tulemustest, tegevustest jms üle ning leitakse koostöövõimalusi lasteaia ja kodu vahel lapse arendamiseks.
- Arenguveestluse kokkulepped, osalejad ja kuupäev märgitakse lapse arengukaardile ELIISis.
- Õpetajad täidavad paberkanjal **Rühma arenguveestluste toimumise protokoll** koondlehe, milles on märgitud laste nimed, osalenud lapsevanemate nimed, õpetajate nimed, kaasatud isikute nimed, toimumise kuupäev ja allkirjad.
- Lapsevanemal on õigus loobuda arenguveestlusest, andes rühmaõpetajale allkirja arenguveestlusest loobumise kohta **Rühma arenguveestluste toimumise protokoll** koondlehele.

8.3 KOOLIVALMIDUSE MÄÄRATLEMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- Koolivalmidus on valmisolek minna üle mänguliselt põhitegevuselt õpitegevusele.
- Lapse valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu koolieelse elu jooksul. Valmisoleku kujunemist mõjutavad nii sünnipärased eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps elab ja areneb, aga ka lastevanemad ja õpetajad, kes lapsega suhtlevad ja tema arengut suunavad.
- Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse lasteaia õpetajate poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelsel perioodil.
- 6-7-aastaste laste rühmas hindab lapse koolivalmidust ka lasteaia eripedagoog ja annab koolivalmidusest tagasisidet rühma õpetajatele.
- Kooli on võimalik astuda ka koolikohustuse eest nooremal lapsel, kui vanem seda soovib ja rühmaõpetajad on hinnanud lapse koolivalmidust ning soovitanud kooli õppima asuda.

- Lasteaed väljastab kooliminevale lapsele koolivalmiduskaardi. Koolivalmiduskaart on dokument, milles kirjeldatakse laste arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.
- Koolivalmiduskaardile on märgitud lapse lasteasutuses viibitud ajaperiood.
- Koolivalmiduskaardi vorm on koostatud ELIISis, mille täidavad rühmaõpetajad koostöös tugispetsialistide ja ning liikumis- ja muusikaõpetajatega.
- Koolivalmiduskaardi põhjal toimub arenguveustus lapsevanemaga. Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalenud isikud, sh õpetaja, tugispetsialistid, vanem (eestkostja) ja lasteasutuse direktor või selleks volitatud isik.
- Vanem esitab koolivalmiduskaardi sellesse kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.

8.4 TUGISPETSIALISTID LASTEAIAS

Lasteaias on tugispetsialistideks:

- **Logopeed.** Logopeedi ülesanne on lapse kommunikatsiooni oskuste, sh suulise ja kirjaliku kõne loome ja mõistmisoskuse ning mitteverbaalse suhtlemise parandamine või arendamine lähtuvalt kõneuuringu tulemustest. Logopeedi tegevused toimuvad nii individuaal- kui ka grupitegevustena.
- **Eripedagoog. Eripedagoogi** põhitegevuseks on lapse psüühiliste protsesside (taju, mälu, mõtlemine, tähelepanu), käitumise uurimine ja arendamine. Eripedagoogi tugiteenus seisneb individuaalses, paaris- ja/või väikerühma tegevustes.

9. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED, SEALHULGAS KORRALDUS

ERIVAJADUSTE IDENTIFITSEERIMINE (*protsess lapse arenguerinevuste märkamisest sekkumise kavandamiseni*)

- Tavapärasest erinev areng toob kaasa lapse **teistsugused vajadused ehk nn. erivajadused**.
- Erivajaduste identifitseerimise **eesmärgiks** on jõuda arusaamiseni lapse arengu erisuste olemusest. Õpetajal on oluline mõista, mis õppimisprotsessis valmistab lapse jaoks raskusi ja tekitab olukorra, kus tema edasijõudmine võrreldes eakaaslastega on oluliselt vaevalisem.
- Erivajaduste identifitseerimise tulemusel mõistetakse, milles seisneb lapse mahajäämus ja õppimise erinevus võrreldes eakaaslastega ning kuidas last õpetada, et see annaks kõige paremaid tulemusi.
- Mõnede laste individuaalsus on aga sedavõrd erinev eakaaslastest, et selle mõistmiseks on vaja spetsiifilisemalt last uurida. Just selliste lastega seoses räägitaksegi erivajaduste identifitseerimisest, mis on mõnevõrra keerukam ja spetsiifilisem, kui üldiselt laste arengu jälgimine.

Erivajaduste identifitseerimises eristatakse kolme põhilist etappi (tegemist on protsessiga):

1. **MÄRKAMINE** *keegi lastega tegelevatest täiskasvanutest paneb tähele, et lapse oskused ei vasta vanusele või tema käitumine on iseäralik;*

2. **HINDAMINE** lapse oskusi-teadmisi uuritakse põhjalikumalt, et mõista, milles täpsemalt mahajäämus seisneb;
3. **SEKKUMISE KAVANDAMINE** hindamise käigus saadud info põhjal otsustatakse, mida tema õpetamises muuta, et see vastaks lapse vajadustele

MÄRKAMINE

Erivajaduste märkamise all mõeldakse, et õpetaja või tugispetsialist paneb tähele, et lapse areng ei kulge päris ootuspäraselt. Märatakse kõrvalekaldeid eakohasest arengust: laps ei omanda oskusi nii nagu teised või lapse käitumine erineb oluliselt eakaaslaste omast.

Lasteaeda jõuavad lapsed erinevate eelteadmiste ja oskustega. Enamuse laste oskused-teadmised on piisavalt ühesugusel tasemel, et neid saab õpetada enam-vähem ühtemoodi. Siiski märkavad õpetajad, et mõne lapse oskused-teadmised või käitumine erinevad rühma keskmisest sedavõrd, et nende edasimineku on tunduvalt aeglasem (andekate puhul aga kiirem) ja nende õpetamisel tuleb teha olulisi muudatusi. Et seda otsustada, peab õpetaja mõistma, milles täpsemalt mahajäämus seisneb ehk lapse erivajadused tuleb identifitseerida.

Märkamise etapp toimub VAATLUSE teel, jälgitakse lapsi ja nende tegutsemist: mänguoskuseid; motoorseid võimeid; igapäevatoimingutega hakkamasaamine; kaaslastega/ täiskasvanutega suhtlemine; emotsionaalne seisund ja käitumine; tähelepanu, taju, mälu, mõtlemine; mitteverbaalne ja verbaalne suhtlemine; kõne mõistmine ja kasutamine.

* **VAATLUS** kui meetod on valitud seetõttu, et õpetajad veedavad koos lapsega suure osa päevast ja neil on seega väga head võimalused last vaadelda.

* *Antud tegevusest lapsevanemaid eraldi ei informeerita.*

HINDAMINE ehk eesmärgipärane info kogumine ja selle info tõlgendamine

Kui on märgatud, et lapse areng pole päris ootuspärane, siis on vajalik välja selgitada, milles need kõrvalekalded täpsemalt seisnevad. Et saada lapsest ja tema arengutasemest terviklikku pilti, kogutakse infot kõigi arenguvaldkondade kohta. Õpetamise seisukohast on oluline saada ettekujutus nii sellest, mida laps juba oskab-teab, kui ka sellest mida ta hetkel ei oska ja millised oskused-teadmised on kujunemas. Lisaks on oluline saada ülevaade lapse arengukeskkonnast – millised ressursid selles lapse arendamiseks on ning kas on midagi, mis lapse probleeme tekitab või võimendab. Hindamise tulemusel koguneb teatud hulk infot: lapse oskuste-teadmiste-võimete taseme ja käitumisiseärasuste kirjeldus. Kuna infot kogutakse erinevate arenguvaldkondade kohta, siis selles tegevuses osalevad mitmed spetsialistid:

- **õpetajad** hindavad eelkõige nende oskuste-teadmiste taset, mida nemad ise õpetavad;
- **eripedagoog** hindavad lapse oskuste-teadmiste taset;
- **logopeed** hindavad lapse kõnet ja suhtlemist;

Kaasatakse ka lapsevanem (-ad) probleemi kindlaks tegemisse.

Hindamistegevused võib võtta kokku ühise nimetaja alla, milleks on **lapse uurimine**. Hindamise etapi lõpuks on jõutud kokkuvõtliku arusaamani sellest, millised oskused-teadmised on konkreetsel lapsel eakohaselt arenenud ning millistes esineb mahajäämus. Õpetamise seisukohast on saavutatud oluline teadmine - välja on selgitatud lapse nõrgad küljed, mille arendamisega tulebki edaspidi tegeleda. Samuti on tuvastatud tugevamad küljed, millele saab edaspidise õpetamise käigus toetuda.

SEKKUMISE KAVANDAMINE

Töötakse välja võimalused, kuidas mahajäänud oskusi-teadmisi lapsele õpetada arvestades olemasolevaid võimalusi. Selle etapi võib omakorda kolmeks al etapiks jagada:

1) õpetajad ja tugispetsialistid (eripedagoog, logopeed) kaaluvad erinevaid võimalusi, kuidas konkreetse lapse vajadused saaksid rahuldatud olemasolevate võimaluste raames. See sõltub paljudest asjaoludest - esmajoones lapse probleemi olemusest ja oskuste-teadmiste hetketasemest, aga ka seadustest, kohalike omavalitsuste võimalustest, lapsevanemate võimalustest jne. Olulised on järgmised aspektid:

- ühine arusaam, milliseid oskusi-teadmisi tuleks esmajoones arendada;
- millised spetsialistid lapse arendamises osalevad;
- mida täpsemalt saab teha ja milliseid vahendeid selleks saaks kasutada;
- millise perioodi peale seatakse eesmärgid - arenduseesmärgid võib seada mistahes perioodile sõltuvalt lapse probleemist ja tema toetamise võimalustest. Kui lapse erivajadused on alles äsja määratletud, siis seatakse sihid lühemaks perioodiks, et jälgida, kas valitud meetodid sobivad eesmärkide täitmiseks või tuleks tegevuskava muuta.
- millised on võimalikud alternatiivid - plaanide tegemisel ollakse paindlik ja kaalutakse erinevaid tegutsemisvõimalusi, mitte ei piirduda vaid ühe võimalusega.

2) Lapsevanemate nõustamine. Kui tegevuskava(d) on välja töötatud, siis informeeritakse ka lapsevanemaid sellest, milles nähakse lapse probleemi ja millised oleksid võimalused lapse erivajadustega tema arendamisel arvestada. Nõustamise käigus jagatakse vastastikku nägemust lapse probleemist ja selle leevendamise või ületamise võimalustest.

3) Sekkumise otsus - võetakse vastu otsus, kuidas lapse edasine arendamine kulgeb ja kes millist rolli selles täidab. Siin on väga oluline see, millised reaalsed võimalused lapse toetamiseks selles konkreetses haridusasutuses või laiemalt, omavalitsuses, on. Pedagoogid kavandavad pedagoogilise sekkumise, kuid samas tehakse koostööd ka teiste erialade spetsialistidega.

9.1 TUGIMEETMED LASTEAIAS:

Erivajadusega lapsele on loodud tingimused kasvamiseks ja arenemiseks tavarühmas koos teiste lastega üksi või koos tugiisikuga (lasteaias ei ole sobitus- ega ka erirühmi);

- arengukeskkonna kohandamine erivajadusega lapsele (*õppevahendid, õpetajakoolitus, meeskonnatöö jms*);
- logopeedilise abi võimaldamine lasteaias (lasteaija logopeed).
- eripedagoogilise abi võimaldamine lasteaias (lasteaija eripedagoog)
- individuaalse arenduskava koostamine lastele, kes vajavad pikemaajalist ja puudespetsiifilist sekkumist.
- kirjalik kokkuvõtte lapse arengu tulemustest - lapse suunamine erispetsialistide (psühholoog, eripedagoog, silma- ja kõrvaarst, ortopeed, neuroloog jm) vastuvõtule või * maakonna nõustamiskomisjoni, kes konkretiseerib erivajaduse vormi ja mahu ning suunab vajadusel lapse tema arengust lähtuvalt sobivasse erilasteaeda/rühma.
- last uurinud spetsialistide ja/või nõustamiskomisjoni soovitude järgimine.
- tugiisiku teenuse võimaldamine koostöös kohaliku omavalitsusega.
- mitte-eesti kodukeelega lapsed omandavad eesti keele lõimitud tegevuste kaudu täieliku keelekümbeluse meetodikat rakendades; vajadusel tegeleb eesti keele õpetamisega ka logopeed.

Lapsevanemal on lapse arenguga seotud küsimuste korral võimalik pöörduda Tartumaa Rajaleidja keskusesse (aadress: Tähe 4 (V korrus), Tartu; telefon: 5886 0713, e-post: tartumaa@rajaleidja.ee, kus

pakutakse eripedagoogilist, logopeedilist, sotsiaalpedagoogilist ja psühholoogilist nõustamist.
www.rajaleidja.ee/tartumaa/

- * Maakonna nõustamiskomisjoni **ülesanne** on soovitude andmine:
  - erivajadusega lapse arendamiseks vajalike tingimuste rakendamiseks koolieelses lasteasutuses ja sobitus- või erirühma vastuvõtmiseks;
  - koolikohustuse täitmise alguse edasilükkamise soovitamine – jooksva aasta 1. märtsist kuni 1. augustini;

10. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

- Õpetajad teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks ning laste tervise hoidmise ja tugevdamise ning laste heaolu suurendamiseks koostööd.
- Koostöö aluseks on koostöövalmidus, usaldus, vastastikune mõistmine - arvestades mõlemapoolset kogemust, austus ja avatus dialoogile. Igapäevane suhtlemine, lugupidamine, lapse huvide ja erinevustega arvestamine toetab positiivsete suhete kujunemist.
- Õpetaja ja lapsevanema koostöö eesmärgiks on toetada lapse arengut ja õppimist, luua lapsele soodne arengukeskkond, kaitsta ja arendada lapse heaolu nii lasteaias kui ka kodus.
- Õpetajatel on kohustus teavitada lapsevanemat regulaarselt lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest.
- Lapsevanema peamised koostööpartnerid on lasteasutuses selle rühma õpetajad, mille nimekirja on laps kantud.

10.1 INFO EDASTAMINE VANEMATELE

- igapäevane suhtlemine lapse lasteaeda toomise ja viimise ajal;
- rühma teadetetahvel; telefon; rühmaõpetajate e-post;
- arenguestlused (üks kord aastas, vajadusel sagedamini)
- lastevanemate koosolekud (sügisel, vajadusel sagedamini)
- Sillaotsa Kooli koduleht www.sillaotsa.edu.ee
- ELIIS www.eliis.ee
- Sillaotsa Kooli Facebooki leht
https://www.facebook.com/Sillaotsa-Kool-225835487469876/?ref=aymt_homepage_panel
- rühma Facebooki grupp

11. LASTEVANEMATE NÕUSTAMINE

Lastevanemate nõustamise aeg kokkuleppel tööpäeviti kell 13.30 - 14.30. Vajadusel kaastakse nõustamisprotsessi lapsevanema või õpetaja ettepanekul ja lapsevanema nõusolekul teisi lasteasutuse õpetajaid, juhtkonda ja tugispetsialiste.

12. ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE

Muudatused õppekavas esitatakse enne kinnitamist arvamuse avaldamiseks pedagoogilisele nõukogule ja hoolekogule. Muudatused õppekavasse viiakse sisse iga õppeaasta alguseks. Õppekava kinnitab direktor.

ÕPPEKAVA Lisad 1-8

Lapse arengu eeldatavad tulemused on välja toodud kõigis õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades ja on käesoleva õppekava lisadena järgmise alajaotusega:

Lisa 1: 1,5–3-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Lisa 2: 3–4-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Lisa 3: 4–5-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* eeldatavad tulemused.

Lisa 4: 5–6-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Lisa 5: 6–7-aastase lapse arengu eeldatavad üldoskused ning valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Lisa 6: Valdkond *Eesti keel kui teine keel*

Lisa 7: Valdkondade: *mina ja keskkond; keel ja kõne; matemaatika; kunst; muusika; liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse üldised eesmärgid, sisu ja põhimõtted.

Lisa 8: Koolivalmiduskaart